
AANVALLENDE RINGSLANG

Maandag 6 november 2006, 14.15 uur: Rinze de Vries loopt door de hei achter zijn huis in Friesland en ziet daar een ringslang van ± 70 cm. Het dier is actief aan het tongelen en lijkt ergens naar op zoek. Rinze blijft staan als de ringslang een dreighouding aanneemt – als een cobra opgeblazen doet hij twee keer een uitval naar de laars van Rinze en bijt daarbij zelfs. Hierna gaat hij dwars over de heide, over de pollen pijpenstro heen (dus niet er doorheen) en het lijkt alsof hij ergens naar toe moet. Rinze is bang dat de slang iets kan overkomen, er hangen buizerds in de lucht, en pakt de slang op om hem bij een muizenhol onder een berk los te laten. De slang kruipt het holletje in.

Jelle Hofstra zet dit bericht nog diezelfde dag op de RAVONWM-egroup, daarna regende het reacties:

1.” *inderdaad een bijzondere waarneming. De afweerreacties die je beschrijft zijn wel bekend (gepubliceerd door Eckstein, 1993), maar meestal zijn ze bij vangst nogal timide en niet agressief. Ikzelf heb enkele jaren geleden bij Durgerdam een grote vrouw (±105 cm) gevangen die ook agressief deed: afplatten lichaam, uitzetten van de hals (als cobra), schijnbeten, hevig sissen, kronkelen. Maar dat was de enige ringslang die ik ving die zo agressief deed. Er zijn wel enkele meldingen bekend van bijtende ringslangen maar dat zijn toch wel uitzonderingen. Wat ook bijzonder is: dat die slang zo laat in het seizoen nog over de hei kroop: op weg naar winterverblijf; gestoord in winterverblijf, toch nog die laatste prooi willen verteren - wie het weet mag het zeggen.”*

Ingo Janssen

2.” *Ik heb ook wel eens zich afplattende en aanvallende ringslangen meegemaakt en heb de indruk dat ze dit gedrag vooral vertonen als ze goed opgewarmd zijn en het idee hebben dat ze niet kunnen vluchten (b.v. midden op een open zandpad of op een vergelijkbare plek). Dat zou dus kunnen kloppen met het tijdstip, maar misschien niet met het seizoen?”*

Paul Veenfliet

3” *Kan de agressie ook nog per ondersoort verschillen? Op Corfu ving ik twee volwassen exemplaren (beide ruim 1 meter lang) van *Natrix natrix persa*. Beide dieren reageerden direct na vangst op een bijna toornslangachtige manier: heftig kronkelen, sterk omhoog komen met*

voorste deel lichaam, blazen, kop afplatten en toestoten met gesloten bek. De dieren die ik in Nederland heb gevangen waren altijd veel rustiger.”
Jeroen van Delft

4.” *dat is mij ook een (1) keer overkomen op het Peneiland bij Amsterdam. Ik heb daar vele tientallen ringslangbuiken gefotografeerd en herinner mij dit dier nog, volgens mij staat zij nog in deze dreighouding op een dia, ik zal eens zoeken....”*

Ruud Wolterman

5.” *Ik heb de indruk dat het vooral de grote(re) exemplaren zijn die dit gedrag vertonen. Ringslangen van meer dan een meter die ik heb gevangen (vaak in het buitenland) waren of heel rustig of heel aanvallend.”*

Edo van Uchelen

6.” *Ter info: ik heb dit 2x waargenomen: -jaren geleden in Nederland een klein ‘ADHD’ exemplaar (schat max. 30 cm): constant met gesloten bek stotend naar alles wat dichtbij kwam.*

-dit jaar in België, groot exemplaar (schat 80-100 cm) na enig manipuleren: blazen, kop/nek afplatten af en toe stotend.”

Ronald Laan

7. *eveneens ter info....*

Eerder dit jaar werd door Henk Heijmans (vogelwacht luchtmacht vliegbasis Deelen) eveneens een dreigende ringslang gezien. Dit gebeurde tijdens een excursie elders op de Veluwe.

Ook deze ringslang platte de nek af, kroop in de richting van de deelnemers en tilde de kop op. Met succes trouwens, niemand van de deelnemers durfde het dier te naderen.”

Domin Dalessi

De ringslang heeft een uitgebreid scala aan afweerreacties in huis. De Duitse *Ringelnatter*-specialist Hans-Peter Eckstein beschrijft deze in zijn boek *Untersuchungen zur Ökologie der Ringelnatter (1993) Jahrbuch für Feldherpetologie, Beiheft 4*. Hij onderscheidt de volgende afweeracties:

- Vluchtreacties:
 - voortijdig wegkruipen
 - vluchten
 - wegkruipen tijdens vasthouden
 - leggen van de postanaalklieren
 - rotatie om de eigen as
- Agressieve reacties:
 - schijnaanval
 - cobrahouding
 - bijten
- Defensieve reacties:
 - akinese (zich dood houden)
 - bloed uit de bek laten komen
 - uitbraken van de prooi
 - oprollen
 - tongelen met extreem gestrekte tong
- Bijzondere reacties:
 - vibreren van de staart
 - 'sidewinding'
 - springen

Ringslangen kunnen een of meer van deze reacties vertonen als zij in het nauw worden gedreven. Bovendien zijn er aanwijzingen dat bij hogere temperaturen ringslangen eerder een schijnaanval uitvoeren en de cobrahouding innemen dan bij lagere temperaturen, dan houden ze zich meestal dood. Dit alles volgens Hans-Peter Eckstein.

Ringslang in 'cobra-houding' gefotografeerd in Zuid-Holland door Idde Lammers

